Türkçenin Ses Bayrağı: Ali Şir Nevai [1]

Dr. Asil Şengün[2]

Aleyna Malkoç[3]

Summary

Nizamüddin Ali-Shir Nava'i(Chagatai: نوایی، شیر علی نظامالدن, Uzbek: Alisher Navoiy, Uyghur: ناواءی لشیر ءه نیزامیدن, Persian: هروی شیر علی نظامالدن), is a Turkish poet, writer, statesman, linguist and artist who was born in Herat, Afghanistan in 1441 and died also in this city. Ali-Shir Nava'i who has lived in the period of Timurid Empire was coming from Chagatai family and his father was Siyabettin Kıçına. He has grown under the patronage of Ebul Kasım Babür Mirza bin Baysüngör Beg who was the governor of Khorasan, and as a friend of Hüseyin Baykara who would be the future sultan

[1] Due to, Fazıl Hüsnü Dağlarca who is one of the most important poets of the Turkish literature, and his poem which is named as "Türkçem benim ses bayrağım!", we deemed Ali Şir Nevai who had provided many contributions to Turkish language centuries ago, worthy of this title.

[2] Hoca Ahmet Yesevi International Kazakh-Turkish University, Department of Turkish Language and Literature, asilsng@hotmail.com

[3] Bogazici University, Department of Turkish Language and Literature, aleyna.malkoc@boun.edu.tr / amalkoc66@gmail.com

after he lost his father when he was very young. Ali-Shir Nava'i as a great scholar and an artist, was always appreciated by Sultan Hüseyin Baykara and had a major role in state government. In Khorasan, around 370 mosques, madrasas, libraries, hospitals, caravanserais and many other buildings; and in Herat, 40 caravanserais, 17 mosques, 10 mansions, 9 baths, 9 bridges and 20 ponds were built with his wealth.[4] Dr. Ali Nihad Tarlan tells how he was respected in a conference which was held in the 500th year of his birth and after published into a book: One of the viziers of Hüseyin Baykara gives a feast to the sultan and the sultan gives him a fur in response to this. The vizier thanks by kneeling nine times in the presence of the sultan as a Turkish tradition. Ali-Shir Nava'i, then, gives his ''*ferace*'' to the vizier as a gift and the vizier kneels nine more times also in the presence of Ali-Shir Nava'i. Then, one day, Sultan Hüseyin Baykara signs ''Elhakir Hüseyin'' (Worthless Hüseyin) under a letter he wrote to Ali-Shir Nava'i.

Ali-Shir Nava'i, great advocate of Turkish language, scholar, literary man, was writing lyrical ghazals, mesnevis and in many other genres too. Although he never got married, the sense of deep love can be observed and his delicacy shows itself in his works. Furthermore, besides Turkish, he knew Persian as much as his native language, he wrote up some literary works which could even make Persian poets envy of him and he put the

[4] Alisher Navoiy, 20 Ciltlik Tüm Eserleri, 1-18 (Taşkent 1987-2002).

first examples of ‘‘*hamsa*’’ and ‘‘*şuara tezkiresi* (collection of biographies of the poets)’’ into work. This supreme figure, who was deeply attached to his nation, despite his solid grasp to Persian, has said in his great work Muhakemetül Lugateyn that Turkish is superior and more valuable in comparison to Persian and he could leave such an important work concerning Turkish language for the next centuries. As a matter of fact, Ali-Shir Nava'i who has accomplished all these, should be seen the value he deserves in the Turkish world and as in abroad, the studies about him should be increased and introduced to the whole world. Therefore, the aim of this article is to introduce better Ali-Shir Nava'i and focus on the research regarding him. In addition, in the appendix chapter of the article, there will be given place to the index of almost all works that were written and particular events about Ali-Shir Nava'i in Turkey. Various visual images related to him were used.

Key Words: Ali-Shir Nava'i, Hüseyin Baykara, scholar, linguist, hamsa, tezkire(collected biographies of the poets), Turkish, Persian, Studies on Ali-Shir Nava'iin Turkey.

To examine critically Ali-Shir Nava'i and the studies about him in Turkey, his biography must be elaborately focused, because, he influenced a wide geography not only from Central Asia Turks and Chagatai regions but also from Rumelia to India. The fact that he was an aristocrat, lived in the bright times of the Ottoman and Timurid states, his friendship to Sultan Baykara and being his chief assistant in governmental issues

influenced his prestige and success to a large extent. He has revived the Turkish people in the social and political sense with his benevolent personality and, he with his poetry and prose works, influenced even Cami who is regarded as the last great classical poet of Persian literature. However, his most notable part is his studies for Turkish language and having deep attachment for this nation. He, who was even mastering Persian poets, wrote poems under the name of Fani in Turkish at the same time. He regarded Turkish superior to Persian and at his own time he was making all his efforts to bring the Turkish to the level of Persian. To mention all his works is needed at this point.

1-Diwans:[5]

• Garaib-üs Sıgar (Çocukluğun Gariplikleri)

• Nevâdir-üş Şebab (Gençliğin Nadir Şiirleri)

• Bedâyi-ül Vasat (Orta Yaşlılığın Güzelliklerini İhtiva Eden Şiirler)

• Fevâid-ül Kiber (Yaşlılığın Faydalı Şiirleri)

• Farisi Gazeliyat Divanı

2-Manzumlar:[6]

[5] These divans start with prosaic introductions. The poet gave different names to each divan which was separated into four parts by collecting the works he has written up in his childhood, youth, middle ages and old ages. Nevertheless, it is coincided with some stone prints and Nevai Divans which were organized in varios waysin the libraries in Europe and Istanbul. / Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü, Ali Şir Nevai 9 Şubat 1441-3 İlkkanun 1501 (Maarif Print house Istanbul, 1941).

• Hayretü'l Ebrar

• Ferhad ü Şirin

• Leyli vü Mecnun

• Seba-i Seyyare

• Seddi-i Sikenderî

• Dasitan-ı Şeyh Sanan

• Mahzenül Esrar

• Nazmül Cevahir

• Muammeyat

• Erbain

• Mantıkut Tayr yahut Lisanü't Tayr Çevirisi

3-Mensurlar:

• Mahbub-ül Kulûb

[6] The first five mesnevis constitute the hamsa of Ali-Shir Nava'i.

• Tarih-i Mülûk[7]

• Hamset-ül Mütehayyirin

• Mecalisün Nefais

• Nesâyimü'l Mahabbe

• Münşeat

• Tarih-i Enbiya

• Tarih

• Tezkiretül Evliya

• Sirac-ül Müslimin

• Mizanül Evden

• İnşa

• Vakfiye

• Muhakemet-ül Lugateyn

• Halât-i Pehlivan Mehmet Ebu Sait ve Halât-i Seyyid Hasan Erdeşir

[7] Tarih-i Mülûk-ı Acem was translated then from Chagtai to Ottoman script by a project owner with a psedonym Fenayi. However, we know that this translation was printed in Vienna in 1999 by the name Tarih-i Fenayi. / Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü, Ali Şir Nevai 9 February 1441-3 İlkkanun 1501 (Maarif Print House Istanbul, 1941).

• Zübdet-üt Tevarih

Among his works, especially his poems, had a wide impact in many fields of Turkish literature. Babür Shah, in the ‘‘Babürname’’[11] mentions the correspondences and the poems they have sent to each other. Ali-Shir Nava’i, was also read a lot in the Ottoman times. The libraries in Istanbul have many works of him. The Nava’i influence, which is prominently visible in the Divan Literature, the presence of a ghazal in Chagatai in Nedim's divan, and his impact over the poets such as Ahmet Pasha-Fuzuli and Ziya Pasha, are good examples of this. For instance, the similarity between the Nava’I line below and Fuzuli's couplet is important in terms of proving the Nava’i effect in Fuzuli.

“Kangı tuba cilvesi ‘serv-i hıramanınca bar’.” Nava’i

“Kangı gülşen gülbünü ‘serv-i hıramanınca’ var

Kangı gülbün üzre gonca lâl-i handanınca var.” Fuzuli

Additionally, the minstrels of the Caucasian Turkmens played the instruments with the Nava’i poems, and shamans of the East Turkestan were singing the Nava’i poems instead of hymns. Moreover, Ali-Shir Nava’i pioneered other hamsa poets in Divan Literature by writing the first hamsa in Turkish Literature. “His hamsa was arranged in the style of Nizami and Hüsrev (1488) and 64 thousand couplet in total. These five mesnevis with the

name of Hayretü'l Ebrar, Ferhad u Şirin, Leyli vü Mecnun, Seba-i Seyyare and Sedd-i Sikenderi can be considered as a breakthrough. Nava'i was not directly imitating Nizami and Hüsrev, and he localized their works to a large extent, and he even sometimes left them behind. Hence, Cami accepts his hamsa superior to them. This Hamsa was published in Hive (1880), Tashkent (1964) and Ankara (summarized 1967)."[8]

Among his proses, Mecalisün Nefais and Mizanül Evzan are very important because Mecalisün Nefais is known as the first şuara tezkiresi (the collected biographies of poets) in Turkish Literature. Nava'i has written this work by being impressed by Molla Cami's Baharistan and the Tezkire of Devletshah. Each chapter is named as "meclis" and poets who have gained fame in Persian poetry is mentioned more. This work serves sort of a model for the first Tezkire Heşt Behiş (Eight Paradises) in Anatolia which was written by Sehi Beg, and the following ones. Sadıkî's Mecma'ül Havas which is another work-piece written in the Ottoman, is a zeyl (addition) to Mecalisun Nefais. *Mizanül Evzan* is a work on the theory of literature and gives information about the forms of poetry and aruz prosody. For this reason, it is not wrong to say Ali-Shir Nava'i is the first literary historian and theorist in Turkish Literature.

[8] İskender Pala, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü (Kapı Publishing, March 2018).

Among these, there is a work that has been differentiated from others because he regards Turkish superior to Persian in this work; Muhakemetül Lugateyn. It was written to emphasize the superiority of Turkish over Persian at a time when Persian was an official language and people thought it was a skill to create works with this language. This work is one of the two important books in the history of Turkish Language together with Divan-i Lügatit Türk. In this work Ali-Shir Nava'i uses the following statements and these statements are about the superiority of Turkish :

"Anadilim üzerine düşünmeye koyuldum, Türkçenin derinliklerine dalınca gözlerime on sekiz bin alemden daha yüksek bir alem göründü. Bu alemin süsler, bezekler içerisinde enginleşen göğü, dokuz gökten daha üstündü, bu erdemler, yücelikler hazinesinin incileri yıldızlardan daha parlaktı. Bu alemin bahçelerine daldım, gülleri güneşler gibiydi. Her yanında gözler görmedik, el ayak değmedik neler neler vardı. Amma bu tılsımın yılanları pek korkunç, bu güllerin dikenleri pek yamandı. Bunları görünce düşündüm ve dedim ki demek bizim Türkçe ozanları bu korkulu ve üzüntülü şeylerden çekindikleri için Türkçeyi bırakıp boşlamışlar ve böyle göçüp gitmişler. Fakat ben bu alemden vazgeçemedim. Korkmadım, yılmadım, güçlükleri yendim, çetinliklerle savaştım, emeklerimi esirgemedim. Bu alemin aydınlık alanlarında ilhamımın şahlanan atını koşturdum. Sınırsız uzaklarında hayalimin hırçın kuşunu havalandırdım. "

“Türk’ün bilgisiz ve zavallı gençleri, güzel sanarak, Farsça şiir söylemeye özeniyorlar. Bir insan etraflı ve iyi düşünse Türkçede bu kadar genişlikler, incelikler, derinlikler ve zenginlikler dururken bu dilde şiir söylemenin ve sanat göstermenin daha kolay daha beğenilir olacağını anlar.”

“Bu sözlerimden ben Türk olduğum için Türkçenin övgülerinde aşırılık ettiğim, Farsça ile de ilgim az bulunduğundan bu dilin geriliklerini belirtmede ileri gittiğim sanılmasın. Fars dilini irdelemekte kimse benim kadar derinliklere erememiştir ve Bu dildeki doğrunun yanlışın kaynaklarını görememiştir.”

“Umarım ki Türk ulusunun sanat, edebiyat ve bilim adamlarına, meydana çıkardığım bu büyük gerçeklikler ile öz dilimiz üzerinde değerli üstünlükler sağladım. Onlar Bu önemli noktaları anlayarak Farsçaya bağlananların dil uzatmalarından başa kakmalarından kurtuldular. Benim bu gizli şeyleri ortaya koymakta çektiğim çetin emeklere karşılık olarak gene umarım ki bu hakiri hayır dualarla yad edeler ve ruhumu bu yolda şad edeler.”

From all those, it is easily understood how Ali-Shir Nava’i was an influential figure. That is, there was great mourning when he had died in Herat. Even Sultan Baykara has cried, the mourning has lasted for three days, and there were many lament and "mersiyes" written for Nava’i. Ali-Shir Nava’i who is such an important figure for Turkish history, language

and literature, there are many different works from the early periods of Republican Turkey that were written up are used at the end of the article. All the works of Ali-Shir Nava'i were transcripted from Arabic Alphabet to Latin alphabet in an annotated and elaborated way, and they were translated from Chagtai to modern Turkish. For instance, İshak Refet Işıtman's Muhakemetül Lugateyn is consisted of introduction, foreword, Ali-Shir Nava'i Life and His Works in Latin alphabet and Chagatai and Muhakemetül Lugateyn in modern Turkish and the dictionary at the end. This translation of İshak Refet belongs to the year 1941, but although we come to 2019, there is not much difference in the translation studies nowadays. There are some studies which consistently have the meaning of modern Turkish in addition to its previous forms in Arabic alphabet and Chagatai Turkish. This situation is a great lack for the academic studies about Ali-Shir Nava'i in Turkey because these works should have been technically complete and should have had the versions in both modern Turkish language and its alphabet and in the old alphabet and the language to ease academic studies. Another problem is that the works on Ali-Shir Nava'i are very few. Therefore, it is inevitable to need to the libraries. For these reasons, researches need to act processionally around a common ideal and need to put forward better studies to make the studies in Turkey about Ali-Shir Nava'i developed.

Lastly, it will be mentioned the literary works about Ali-Shir Nava’i in Turkey, and for that, Dr. Ayhan Güldaş's Star of the East: Ali-Shir Nava’i which is a historical novel will be used as an example. Firstly, it should be noted that literary works are more efficient than academic studies in introducing such an important figure like Ali-Shir Nava’i who was leading a significant role in history because anyone can understand the literary works and take pleasure from them and can be informed about the topic. In this case, besides the improvement of the academic studies related to Ali-Shir Nava’i our artists, especially studying over Ali-Shir Nava’i, and producing works related to historical novels, have to evaluate a subject well. Thus, Ayhan Güldaş's novel aims to produce a good literary work and it isworth the attention as a historical novel which tries to cover up whole life of Ali-Shir Nava’i However, unfortunately this work is a simple, far from elaborated fiction and it does not have the qualities to introduce Ali-Shir Nava’i to the masses. Therefore, these type of novels should be written better technically, academically and artistically.

Appendix

Appendix-1

Index of Certain Works on Ali-Shir Nava'i in Turkey

(These works that are done about Ali-Shir Nava'i and various manuscripts of Ali-Shir Nava'i in Turkey might be found in the important libraries and their websites. For example, Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi, İzmir Milli Kütüphane, Salt Galata İstanbul, Bursa İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Kütüphanesi, İstanbul İdris Güllüce Halk ve Çocuk Kütüphanesi, İstanbul Atatürk Kitaplığı, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi, İstanbul İslam Araştırmaları Merkezi, Artvin Çoruh Kütüphanesi, Çankırı Uçak Kütüphane, Adana Nöbetçi Kütüphane, Karabük Kamil Güleç Kütüphanesi, İstanbul Mustafa İnan Kütüphanesi, İstanbul Özgen Berkol Doğan Bilimkurgu Kütüphanesi, İstanbul Barbaros Kütüphanesi, İstanbul Merkezefendi Şehir Kütüphanesi, İstanbul Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi.)

• Yusuf Çetindağ, Ali Şir Nevai: Hayatı, Sanatı ve Eserleri(2000).

• Ali Nihad Tarlan, Ali Şir Nevai: Hayatı ve Eserleri(Doğu Türkistan Göçmenler Derneği Neşriyatı, 1962).

• Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Ali Şir Nevai ve Zamanımız: Bir Konferans (Türkiye Harsi ve İçtimai Araştırmalar Derneği-Yayınlar Seri A, 1962)

• Fuad Köprülü, Ali Şir Nevai-9 Şubat 1441-3 İlkkanun 1501(1941).

• Agah Sırrı Levend, Ali Şir Nevai (Türk Dil Kurumu Yayınları, 1965).

• Mustafa Canpolat, Lisanü't Tayr-Ali Şir Nevai (Ali Şir Nevai Külliyatı, 1995).

• İbrahim Kafesoğlu, Ali Şir Nevai Devri Tarihine Bir Bakış: Bir Konferans (Türkiye Harsi ve İçtimai Araştırmalar Derneği-Yayınlar Seri A, 1962).

• Ülkü Çelik, Leyli vü Mecnun-Ali Şir Nevai (Ali Şir Nevai Külliyatı, 1996).

• İshak Refet Işıtman, Muhakemetül Lugateyn-Ali Şir Nevai (Türk Dil Kurumu Yayınları Ankara, 1941 / İkdam Matbaası İstanbul, 1897).

• Dr. Ayhan Güldaş, Doğunun Yıldızı: Ali Şir Nevai (Boğaziçi Yayınları Ankara, 2013).

• Gönül Alpay, Ferhad u Şirin-Ali Şir Nevai(Sevinç Matbaası Ankara, 1975).

• Rasime Uygun, Özbek Yazı Dilinin Kurucu: Ali Şir Nevai (Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara, 1954).

• Kemal Eraslan, Nevai'nin Hâlâ-yı Seyyid Risalesi (İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1971).

• Kemal Eraslan, Nesâyimü'l- Mahabbe min Şemâyimi'l- Fütüvve-Ali Şir Nevai (İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1979).

• Vahit Türk-Şaban Doğan, Hayretü'l Ebrar-Ali Şir Nevai, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları Ankara, 2015).

• Münşeat-Ali Şir Nevai (Bakü: Azerbaycan Neşriyatı, 1926).

• Agah Sırrı Levend, Nevai Adına Basılmış Bir Eser (Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara, 1958).

• Vahit Elağa, Seçilmiş Eserleri- Ali Şir Nevai (Bakı: Önder Neşriyyat, 2004).

• Nevai Divanı, 1957.

• Tercüme-i Hadis-i Erbain, Ali Şir Nevai, 1957.

• Günay Kut, Garaib'üs Sıgar-Ali Şir Nevai (TDK Yayınları, 2003).

• Yusuf Çetindağ, Ali Şir Nevai (Fatih Üniversitesi İstanbul, 2005.)

• Hatice Tören, Ali Şir Nevai Sedd-i Sikenderi(İnceleme, Metin) / (Türk Tarih Kurumu Ankara, 2001).

• Kaya Türkay, Bedayiül Vasat: 3. Divan, TDK Ankara, 2002.

Ali Şir Nevai. -- Edirne, 1934. Altıok, 19. sayı, 14-16. sayfa

Ali-Şir Nevai / Ali Avni Ökkeş. -- İstanbul, 1945. Yeni Adam, 14. cilt, 528. sayı, 3, 11. sayfa

Ali Şir Nevai / İbrahim Şehidoğlu. -- Ankara, 1949. Ülkü (3. Seri) : Halkevleri ve Halkodaları Dergisi, III. cilt, 28. sayı, 15. sayfa

Ali Şir Nevai / Janos Eckman. -- İstanbul, 1957. Bilgi, X. cilt, 119. sayı, 4-5, 16. Sayfa

Ali Şir Nevai / Sedit Yüksel. -- Ankara, 1961. Türk Yurdu, 2. cilt, 10, (292). sayı, 31-32. Sayfa

Ali Şir Nevai / Agah Sırrı Levend. -- Ankara, 1966. Türk Dili, XV. cilt, 173. sayı, 285-291. Sayfa

Ali Şir Nevai / Muzaffer Uyguner. -- Ankara, 1966. Hisar, 6. cilt, 30. sayı, 28-29. Sayfa

Ali Şir Nevai / Agah Sırrı Levend; tanıtan Yılmaz Oğuz. -- Ankara, 1969. Türk Dili, XIX. cilt, 209. sayı, 742-744. Sayfa

Kitabiyat Ali Şir Nevai / Satı Erişen. -- Ankara, 1980. Ilgaz Dergisi, 20. cilt, 231. sayı, 21-22. sayfa Ali Şir Nevai / Satı Erişen. -- Ankara, 1981. Ilgaz Dergisi, 20. cilt, 232-233. sayı, 15-18. Sayfa

Ali Şir Nevai / Taha Altaylı. -- Ankara, 1988. Türkistan, 1. cilt, 3. sayı, 42-44. sayfa

Ali Şir Nevai / Mahir Ünlü. -- Ankara, 1991. Türk Dili, 4. cilt, 22. sayı, 38-41. sayfa

Ali Şir Nevâî / Ali Nihat Tarlan. -- Ankara, 2002. Türkler, VIII. cilt, 796-803. Sayfa

Ali Şir Nevai (1441-1501) / Ferit Ragıp Tuncor. -- İstanbul, 1989. Yeni Defne, VIII. cilt, 91-93. sayı, 5-7. sayfa

Ali Şir Nevai [Büyük Özbek Şairi ve Edibi] / Envercan Yoldaşoğlu. -- Ankara, 1993. Dil Dergisi, 9. sayı, 39-41. Sayfa

Ali Şir Nevai, Leyla ve Mecnun / E. Bertels. -- İstanbul, 1946-1951. Türkiyat Mecmuası, IX. cilt, 47-64. sayfa

[Ali Şir Nevai] Ordusu Olmayan Bir Hükümdar Ali Şir Nevai / İskender Pala, 2001. Hürriyet Gösteri, 226. sayı Türk Dünyasının Bilgesi Ali Şir Nevâî / Hüseyin Özcan. -- Ankara, 2001. Türk Kültürü, XXXIX. cilt, 459. sayı, 397-403. sayfa

Ali Şir Nevai ve Çağatayca / Tarık Cemal Kutlu. -- İstanbul, 1970. Bilgi, 23. cilt, 273. sayı, 13-18. sayfa Ali Şir Nevai ve Ferhad u Şirin Mesnevisi / Gönül Ayan. -- Konya, 1996. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7. sayı, 151-155. Sayfa

Ali Şir Nevai ve Folklor / Abdulkadir İnan. -- İstanbul, 1964. Türk Folklor Araştırmaları, IX. cilt, 182. sayı, 3510-3511.

sayfa Ali Şir Nevai ve Tesiratı / Köprülüzade Mehmed Fuad. -- Ankara, Mart 1927. Türk Yurdu (2-3. Seri), V. cilt, 27. sayı, 234-238.

sayfa Ali Şir Nevai'de Devlet Fikri / Ahmet B. Ercılasın. -- Ankara, 1974. Töre, 6. cilt, 35. sayı, 28-35, 63-66. Sayfa

Ali Şir Nevai'de Türklük Duygusu / Faruk K. Timurtaş. -- Ankara, 1966. Türk Dili, XV. cilt, 173. sayı, 304-305.

sayfa Ali Şir Nevâ'î'nin Arapça Sözlüğü Hakkında / Ahmed Ateş. -- Ankara, 1957. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten [TDAYB Belleten], 183-188. Sayfa

Ali Şir Nevai'nin Dil Dünyası / İristay Kuckartayev. -- Ankara, 1995. Türk Dili, 522. sayı, 667-673. sayfa Ali Şir Nevai'nin Doğumunun 500. Yılı / Besim Atalay. -- Ankara, 1941. Türk Dili Belleten, 7-8. sayı, 9-16. Sayfa

Ali Şir Nevai'nin 'Halat-ı Pehlevan Muhammed' Risalesi / Kemal Eraslan. -- İstanbul, 1977-1979. Türkiyat Mecmuası, XIX. cilt, 99-164.

sayfa Ali Şir Nevai'nin Mahbubu'l-Kulub'unda Devlet Anlayışı / Ahmet Bican Ercilasun. -- Ankara, 1979. Daimi Milletlerarası Altaistler Konferansı, (XVI. Ankara, 21-26.10.1973), 103-112. Sayfa

Ali Şir Nevai'nin Mahbubu'l-Kulub'unda Devlet Anlayışı / Ahmet Bican Ercilasun. -- Ankara, 1979. XVI. Milletlerarası Altaistik Kongresi (21-26. X. 1973 Ankara) Bildirileri, 103-112. sayfa

Ali Şîr Nevâî'nin Mecâlisu'n-Nefâis İsimli Tezkiresi ve XVI. Asırda Yapılan Farsça İki Tercümesi / Ahmet Kartal. -- Ankara, 2000. Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 13. sayı, 21-65. Sayfa

Ali Şîr Nevâî'nin Osmanlı Şiirine ve Kanunî Sultan Süleyman'a Tesiri ve Sebepleri Üzerine / Yusuf Çetindağ. -- İstanbul, 2005. Osmanlı Araştırmaları, 26. sayı [Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan-II] , 223-235. Sayfa

Ali Şir Nevai'nin Tuyuğları / Kaya Türkay. -- Ankara, 1997. Erdem : Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, IX. cilt, 27. sayı [Aydın Sayılı III Özel Sayısı] , 1269-1278. Sayfa

Behram-ı Gûr Menkabeleri: Mir Ali Şir Nevai ile Hatifi'nin Eserleri Arasında Müşterek Bazı Hususiyetler Hakkında / Hikmet T. İlaydın. -- İstanbul, 1935. Türkiyat Mecmuası, V. cilt, 275-290. sayfa Büyük Türk Şairi ve Devlet Adamı Ali Şir Nevai / İsmet Binark. -- Ankara, 1969. Önasya, IV. cilt, 41. sayı, 5. Sayfa

Doğumunun 650. Yılı Münasebetiyle Ali Şir Nevai / Vahit Türk. -- Ankara, 1991. Türk Yurdu, 11. cilt, 49, (395). sayı, 61-62. Sayfa

Doruktaki üç Türk şairi: Genceli Nizami, Yunus Emre, Ali Şir Nevai / Tahir Kutsi Makal. -- Eskişehir, 1995. V. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri ve sevgi yılı kongresi 14-16 Şubat 1991 Eskişehir / haz. Güven Tanyeri.__ IX, 232 s., 157-162. sayfa

Eserleerinin Işığına Fikrî ve Edebî Hüviyeti ile Ali Şir Nevâî / Önder Göçgün. -- İstanbul, 1998. Bir [Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi], 9-10. sayı [Prof. Dr. Kemal Eraslan Armağan Sayısı] , 227-244. sayfa

Özbek Yazı Dilinin Kurucusu Ali Şir Nevai / A.K. Borovkov; çeviren Rasime Uygun. -- Ankara, 1954. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten [TDAYB Belleten], 59-96. Sayfa

Türk Kültür Birliği Hadimlerinden Mir-Ali-Şir Nevai. -- İstanbul, 1942. Türk Amacı, I. cilt, 1. sayı, 6-11. sayfa

Amasya'da Bayezid Kütüphanesinde Bulunan Divan-ı Mir Ali Şîr Neva'i / İ. Hikmet Ertaylan. -- İstanbul, 1946. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi [İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi] [TDED], I. cilt, 1. sayı, 39-47. Sayfa

[Ali Şîr Nevaî'nin Eseri "Mecâlisü'n-Nefâis"te Şiir ve Şair Eleştirisi] / Yusuf Çetindağ. -- İstanbul, 2003. Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, 9. sayı, 79-114. sayfa

Heft Peyker Çevirileri ve Ali Şîr Nevâî'nin Seb'a-i Seyyâre'si / Bahattin Kahraman. -- Konya, 1994-1995. Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 9-10. sayı, 345-366. Sayfa

Ali Şîr Nevâî’nin Dili Hakkında / Rıdvan Öztürk. -- Ankara, 1995. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten [TDAYB Belleten], 369-376. Sayfa

Ali Chir Névâî = Ali Şir Nevâi / Rıza Nour. -- Alexandria / Mısır, 1935. Türk Bilik Revüsü [Revue de Turkologie], 5. sayı, 5-58. Sayfa

Ali Şir Nevai'nin Biygorafik Bilgileri İçeren Eserleri Hakkında / Keramet Mullahocayeva. -- Ankara, 2011. Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum: Klasik Türk Edebiyatında Biyografi -Bildiriler- (Nevşehir, 6-8 Mayıs 2010), 493-500.

sayfa Abdurrahman Molla Câmi'nin Türk Edebiyatındaki İki Takipçisi: Ali Şir Nevâi ve Lâmiî Çelebi / Cemal Aksu. -- Bursa, 2011. Bursalı Lâmiî Çelebi ve Dönemi, 379-385. Sayfa

Seydi Ali Reis Kâtibî'nin Ali Şîr Nevâî Gazellerine Yazdığı Nazireler / Rahile Ruzmanova. -- Bişkek, 2010. Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi, 9-10. sayı, 187-193. sayfa

Ali Şir Nevai Eserlerinde Bitki Adları / Усмонова Махфуза Садиковна. -- İstanbul, 2013. Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi = Journal of Language and Literature Studies, 8. sayı, 117-143. sayfa

Ali Şir Nevai'nin Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Eserlerinin Bugünkü Özbek Türkçesiyle Karşılaştırılması / Firuz Fevzi. -- İstanbul, 2013. IV. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı

Öğrenci Kongresi (27-28 Ağustos 2012) Bildiriler = 4th International Student Congress of Turkish Language and Literature (27-28 August 2012) Proceedings, 53-59. sayfa

Geleneğin Yeniden Üretilmesi Bağlamında Attar, Gülşehrî ve Ali Şir Nevâî'nin Mesnevilerinde Şeyh-i San'ân Kıssası / Nazmiye Oğuz, Enes İlhan, 2014. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi = The Journal of International Social Research, VII. cilt, 35. sayı, 168-192. sayfa

Bursalı Lâmiî Çelebi'nin Ferhâd u Şîrîn'inin Ali Şîr Nevaî'nin Ferhâd u Şîrîn'i ile Mukayesesi / Hasan Ali Esir. -- İstanbul, 2014. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi [İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi] [TDED], L. cilt, 1. sayı, 39-64. Sayfa

Ali Şir Nevâî Gazeliyâtında Allah ve İnsan İlişkisinin İfadesi / İbrahim Hakkul, 2015. 2. İslami Türk Edebiyatı Sempozyumu, 89-92. sayfa

Alî Şîr Nevâî'de İrfan / Ahmet Kartal. -- Eskişehir, 2014. Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması (26-28 Mayıs 2014) Bildiriler, II. cilt, 321-326. Sayfa

Ali Şir Nevâî'nin Türkçe Divanlarında Kullanılan Nazım Şekilleri = Poetic Used in the Turkish Diwans of Ali Şir Nevâî / Cemal Aksu. -- İstanbul, 2014. VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi 30 Eylül-04 Ekim 2013 İstanbul -Bildiri Kitabı = VIII. International

Turcology Congress 30 September-04 October 2013 - Istanbul -Book of Papers, III. cilt, 27-41. sayfa

Ali Şîr Nevâî'nin Seyyid Hasan Erdeşir İçin Söylediği Mersiye / Cemal Aksu. -- İstanbul, 2015. XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri, 11-13 Kasım 2014, I. cilt, 159-170. Sayfa

"Nesefî Akâidi"nin Ali Şîr Nevâî'ye İsnat Edilen Manzûm Bir Tercümesi / Ahmet Sevgi. -- Konya, 2014. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 31. sayı, 169-175. sayfa

Çin'de Ali Şir Nevai Eserleri Üzerine Yapılan Araştırmalar Katalogu / Osman Cüme. -- Ankara, 2014. Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, IX. cilt, 6. sayı [İsmail Yıldırım Armağanı Türk Dili ve Edebiyatı Sayısı] , 201-206. sayfa

Ali Şir Nevaî'nin Üç Mevlevî Ayininde Geçen Bir Beyti / Philippe Bora Keskiner. -- İstanbul, 2015. Musikişinas, 14. sayı, 142-144. Sayfa

Ali Şîr Nevâî / Cemal Aksu. -- İstanbul, 2015. Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni: Osmanlı'da Felsefe ve Aklî Düşünce, VIII. cilt, 509-523. Sayfa

Doğu Türkçesinde İki Evliya Tezkiresinin Karşılaştırılması (Ali Şir Nevai ve Muhammed Sıddık Rüşdi) / Bayram Toplu. -- Ankara, 2017. Turkish Studies = Türkoloji

Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, XII. cilt, 30. sayı, 433-440. sayfa

Ali Şir Nevâiî'nin "Sedd-i İskenderi" Destanı Kronotopunda Yol ve Tesadüf Kategorileri / Uzak Corakulov. -- Ankara, 2016. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri: 2016 Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına, III. cilt [Türkoloji] , 669-675. Sayfa

Ali Şir Nevâî'nin Kalenderîlikle İlgili Düşünceleri / Sayfiddin Rafiddinoc (Sayfiddin Sayfulloh); aktaran Nodirkhan Khasanov. -- Ankara, 2016. Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 42. sayı, 89-98. Sayfa

Ali Şir Nevâî ve Hüseyin Baykara'nın Manzum Eserlerine Göre Klasik Çağatay Türkçesinde İkilemeler = Handiadyoins on Classical Chagatai Turkish According to Poetical Works of Ali Şir Nevâî and Hüseyin Baykara / Serpil Soydan. -- Trabzon, 2017. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14. sayı, 319-332. sayfa

Ali Şîr Nevaî Hakkında Rivayetler (Fuzulî Bayat) / Türkiye Türkçesine aktaran Enver Uzun. -- İstanbul, 1995. Türk Dünyası Araştırmaları, 99. sayı, 185-222. Sayfa

Ali Şîr Nevaî Hakkında Rivayetler (Fuzulî Bayat) - II / Türkiye Türkçesine aktaran Enver Uzun. -- İstanbul, 1996. Türk Dünyası Araştırmaları, 101. sayı, 159-191. sayfa

Ali Şir Nevaî Eserleri Örneğinde Türk Halkları Edebiyatında Vasiyet ve Vasiyetnâme = Bequest and Bequeathing in the Turkic Literature on the Example of Works of the Alisher Navoi / Burabiye Recebova. -- Konya, 2015. IV. Uluslararası Türk Sanatları, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri = IV. International Turkish Art, History and Folklore Congress/Art Activities, 593-598. sayfa

Ali Şir Nevai'nin 'Lisanü't-Tayr' Destanında Metinlerarası İlişkiler / Mahfuzahon Homidova. -- Ankara, 2018. Yeni Türkiye, XXIV. cilt, 99. sayı [Türk Dili Özel Sayısı-I] , 402-404. Sayfa

Ali Şir Nevaî Şiirinin Sadık Bey Sadıkî Sanatına Etkisi / Tölqin Sultanov. -- İstanbul, 2018. Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi = Journal of Language and Literature Studies, 18. sayı, 277-285. sayfa

Ali Şir Nevaî'nin Mabubu'l-Kulub Eseri ve Şairin Aşıkâne Gazellerinde Âşk Konusu / Hüsniddin Eşonkulov, 2018. Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, XIII. cilt, 20. sayı, 463-474. sayfa

Ali-Şir-Nevai'nin Doğumunun Beşyüzüncü Yıldönümü / Şerif Hulusi. -- Ankara, 1941. Ülkü (1. Seri) : Halkevleri Mecmuası/Dergisi, XVII. cilt, 97. sayı, 57-64. sayfa

Divan Tertibi Bakımından Ali Şir Nevâî'yi Diğer Divan Şairlerinden Ayıran Özellikler / Cemal Aksu. -- Ankara, 2010. Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu, 15-16 Mayıs 2009, 45-51. sayfa

Mevlânâ Celaledidîn Rûmî ve Ali Şir Nevâî / Seyfeddin Raffiddinov. -- İstanbul, 2010. Uluslararası Mevlânâ Sempozyumu Bildirileri, II. cilt, 791-796. sayfa

Ali Şîr Nevâî'nin Mecâlisü'n-Nefâis İsimli Tezkiresi ve XVI. Asırda Yapılan Farsça İki Tercümesi / Ahmet Kartal. -- İstanbul, 2010. Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar, 146-187. sayfa

Ali Şir Nevâî'nin Farsça Şiirleri / Ahmet Kartal. -- İstanbul, 2010. Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar, 189-207. Sayfa

XV-XIX. Asır Beyazlarında Taşkent ve Paris Kütüphanelerinde Tespit Edilen Ali Şir Nevai'nin Şiirlerine Dair Bir Araştrma = Research on Alisir Nevai's Poems Found between XV-XIX Beyaz Collections in Taskent and Paris Libraries / Aftandil Erkinov;

aktaran Recai Kızıltunç. -- Erzurum, 2011. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, XVII. cilt, 45. sayı, 295-320. Sayfa

Ali Şir Nevai-Ahmet Paşa Etkileşimi ve Otuz Üç Gazel / Yusuf Çetindağ. -- Bursa, 2010. Bursalı Şair Ahmet Paşa ve Dönemi, 111-120. sayfa

Appendix- 2

Index of Certain Organizations on Ali-Shir Nava'i in Turkey

• Ali Şir Nevai Anma Programı, Bursa Osmangazi Kültür Merkezi, 3 Aralık 2018.

• Doğumunun 571. Yılında Ali Şir Nevai, Eskişehir Yunus Emre Kültür ve Sanat Merkezi, 30 Nisan 2012.

• Doğumunun 573. Yılında Ali Şir Nevai, Edirne Trakya Üniversitesi Düşünce, Edebiyat ve Tiyatro Topluluğu, 2014.

• Dünyaya Yön Veren Şahsiyetler: Ali Şir Nevai, Karabük Üniversitesi, 9 Ocak 2019.

• Türk Dünyası Öncüleri: Özbek Şair Ali Şir Nevai, TÜRKSOY, 12 Mart 2018.

• Türkçe Divanı: Ali Şir Nevai ve Türkçemiz, Pamukkale Üniversitesi, 28 Kasım 2018.

• Ali Şir Nevai Konferansı, Kırklareli Üniversitesi, 12 Aralık 2017.

• Ali Şir Nevai'nin Osmanlı Şiirine Etkisi, Eyüp Sultan Belediyesi, 17 Kasım 2011.

• Ali Şir Nevai Anma Etkinliği, Erciyes Üniversitesi, 17 Kasım 2011.

• Ali Şir Nevai'yi Anma Programı, Osmangazi Belediyesi, 5 Aralık 2018.

• Türk Dünyası Ulusu: Ali Şir Nevai, İBB Ali Emiri Kültür Merkezi, 16 Nisan 2018.

• Herat ve Ali Şir Nevai Okumaları, Esenler Belediyesi, 26 Aralık 2018.

• Ali Şir Nevai Sempozyumu, Fatih Üniversitesi, 23 Şubat 2012.

• Elazığ- Ali Şir Nevai Anısına Hazar Şiir Akşamları, 27 Mayıs 2016.

• Ali Şir Nevai Konferansı, Erciyes Üniversitesi, 21 Ekim 2015.

• Ali Şir Nevai Bilgi Şöleni, İstanbul Türk Ocağı, 25 Nisan 2018.

• Avrasya'ya Yön Veren Şahsiyetler: Ali Şir Nevai, Türk Dil Kurumu, 24 Aralık 2018.

• Türk Edebiyatında Ali Şir Nevai, Kastamonu Üniversitesi, 8 Nisan 2016.

• Nevainin 500. Doğum Yıldönümü Münasebetiyle Konferanslar, İstanbul Üniversitesi, 1941.

Appendix-3

Some Visual Images Relate to Ali-Shir Nava'i • Special thanks to my friends providing the images to me in Uzbekistan and Turkey... (A. Malkoç)

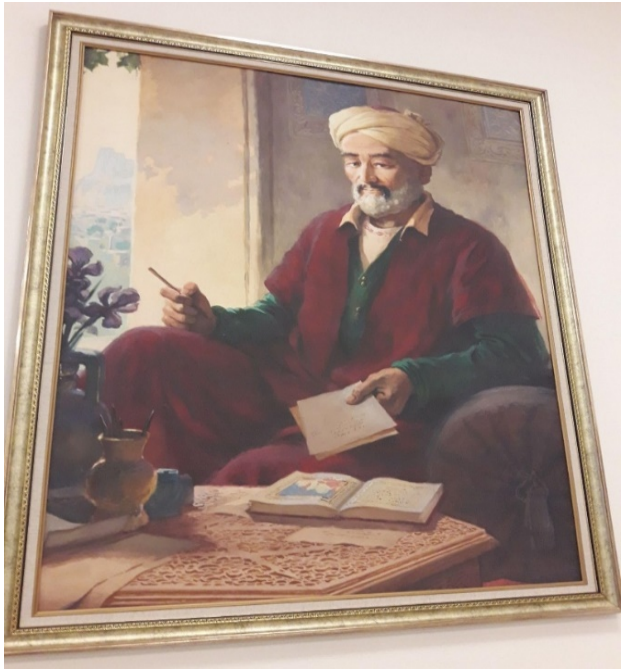

Photographs: Aleyna Malkoç / Uzbekistan-Tashkent, The Library of Ali-Shir Nava’i

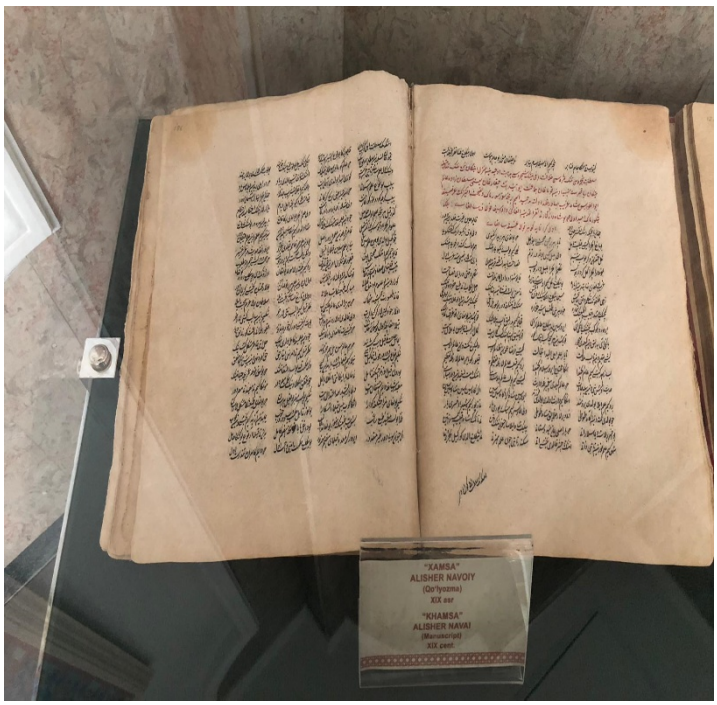

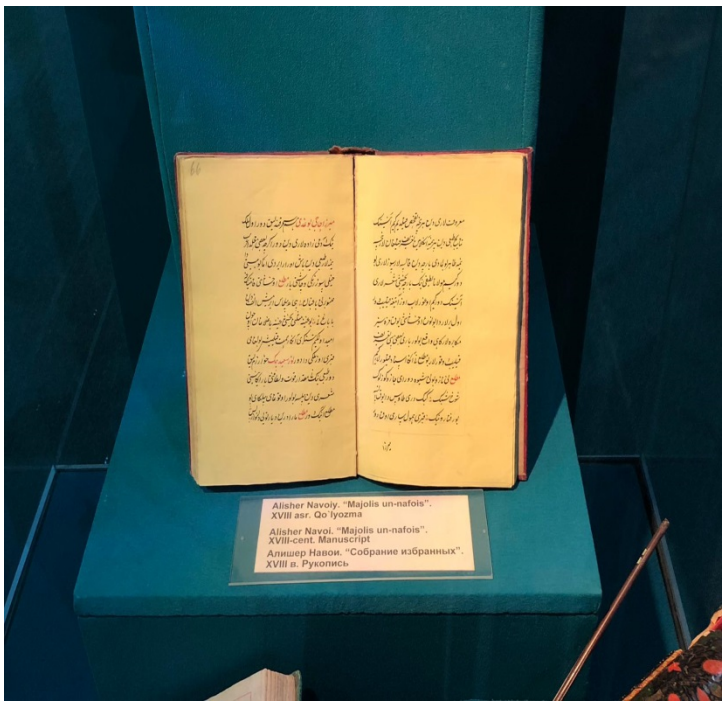

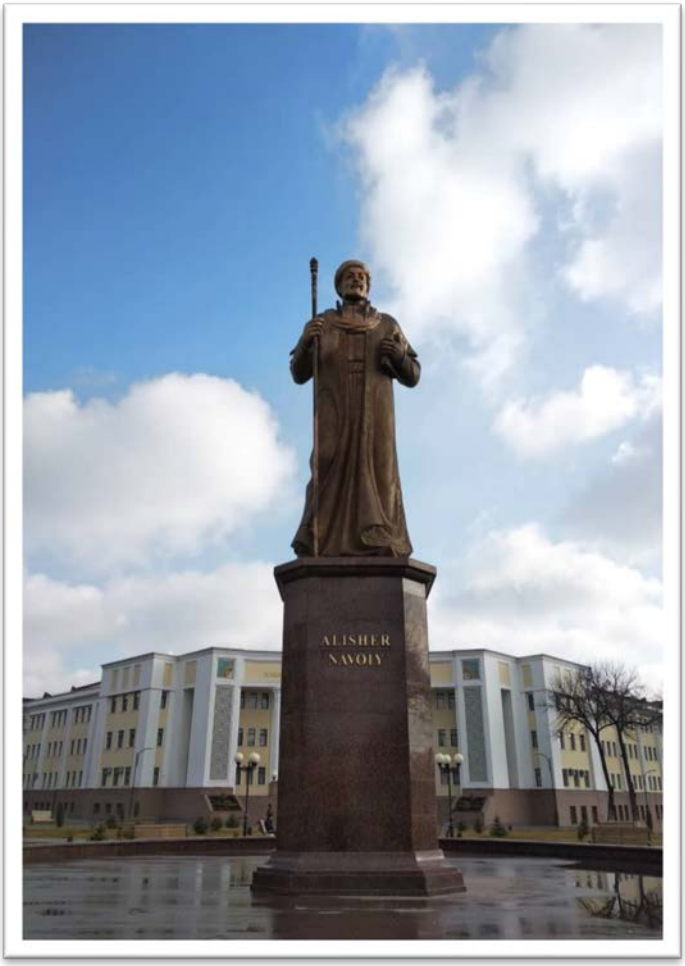

Photographs: Dilara Aydın / Uzbekistan, the State Museum of Tashkent.

Fotoğraf: Nu'mon Nasrullayev

Fotoğraf: Tutku Sağlam

Özbekistan, ***Ali- Shir Nava'i*** n The State University of Uzbek Language and Literature

Sonuç[i]

Throughout the essay, it is aimed to introduce better Ali-Shir Nava'i, specifically, his all works and his artist side. It is given various views and suggestions by critically examining the studies in Turkey about Ali-Shir Nava'i. In the appendix of the article, it is given places to the written works and the events in terms of providing sources to the researchers mainly in Uzbekistan and other countries. The visuals which are at the same time a different kind of field study were used to enrich the article and they were chosen from the trips we had taken. Through this article, we believe that the studies should be increased and improved firstly in Turkey and in the whole world. Therefore, these works should be written by technically improving and there should be international organizations and different congresses in the name of Ali-Shir Nava'i once in a year.

Bibliography

Güldaş, Ayhan, "Doğunun Yıldızı Ali Şir Nevai ", Boğaziçi Yayınları, Temmuz 2013.

Işıtman, İshak Refet, "Muhakemetül Lugateyn-Ali Şir Nevai-Büyük Şairin 500. Doğum Yıldönümü Dolayisiyle", TDK Yayınları Ankara, 1941.

Köprülü, Mehmed Fuad, “Ali Şir Nevai 9 Şubat 1441- 3 İlkkanun 1501”, Maarif Matbaası İstanbul, 1941.

Pala, İskender, “Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü “, Kapı Yayınları, Mart 2018.

Tarlan, Ali Nihad, “Ali Şir Nevai- Doğumunun 500. Yıldönümü Münasebetiyle İstanbul Üniversitesinde Verilen Konferanslardan”, Burhaneddin Matbaası İstanbul, 1942.

[i] With special thanks to Başak Gümüsel from Boğaziçi University History Department, Prof. Dr. Umran Ay and writer Melek Çe who have given her precious suggestions and views as the one who has read the article first. (A. Malkoç)